

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 1 December 1918. N°. 2132.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE, Bureau: N.Z. Voorburgwal 58-60, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Dinsdags vóór namiddag te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden /1.20, voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar /8 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f—10. Abonneementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Bockmansdijk 10, Postdirectieuren enz. Advertentie: van 1 tot 8 regels /1.20, voor elke regel meer f—20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f—12 per regel.

Van de Voleinding.

CCCIV.

ACHTSTE REEKS.

XLIX.

En hij toonde mij een zilveren rivier van het water des levens, klaar als kristal, voortkomende uit den troon Gods en des Lams.

Openbaringen 22 : 1.

In onze Statenoverzetting wordt de in hoofdstuk XXII gegeven profetie door den Kanteekenaar in louter overdrachtelijk-geestelijken zin opgevat. Men leest daar toch in de eerste Kanteekening op het eerste vers: »Door deze rivier van het water des levens wordt verstaan de eeuwige gelukzaligheid, die door de werking des Heiligen Geestes en het aanschouwen van Gods aanschijn bij de uitverkorenen in het toekomstige leven, altijd overvloedig, verschen en zuiver zal wezen en blijven.« Deze opvatting, die reeds van ouds ingang vond, en vooral na Augustinus, vrij algemeen werd aangenomen, kon toch bij latere overweging geen stand houden. Er lag een waar element in, maar de uitlegging was te eenzijdig. De voorstelling, die ons hier gegeven wordt, daalt tot in uitwendige bijzonderheden af. Wat Johannes zag was een zilveren rivier van het water des levens, klaar als kristal, voortkomende uit den troon Gods en des Lams. En dan volgt er: »In het midden van hare straat, en op de ééne en andere zijde der rivier, was de boom des Levens, voortbrengende twaalf vruchten, van maand tot maand gevende zijn vrucht; en de bladeren der booms waren tot genezing der Heidenen.« Dit alles nu heeft men wel geestelijk pogen wil te leggen, doch steeds meer toch won de overtuiging veld, dat hier een dooreenwarring van twee onderscheiden gedachtenreizen plaats greep, en dat het vergeestelijken van al hetgeen hier wordt voorgesteld, aan de bewoordingen van wat ons voorgehouden wordt, en aan de zaak waarom het gaat, niet beantwoordde. Er wordt hier zeer duidelijk een onderscheid gemaakt tusschen de geloofgenoten, die uit de Christelijke Kerken komen, en hen die eerst op later tijd uit de heidensche volken, door de Zending, voor den Christus gewonnen werden. De eersten genieten de vrucht van den boom des levens, en van de anderen wordt gezegd, dat ze de bladeren van dien boom, en alzoo niet de twaalfvroude vrucht, zich zagen toegewezen. Nu hangt er hier alles van af, wat men zich voorstelt, dat na de Intrede der Voleinding en alzoo van de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel, de toekomst van ons menscheijk geslacht zijn zal. Stelt men zich voor, dat daar feitelijk de toestand, die nu in het Vaderhuis heerscht, zal worden voortgezet, dan laat zich deze voorstelling hooren, doch dan vervalt hiernaede tevens de heusche betekenis van de Openbaringen en van het overgaan op een nieuwe aarde onder den nieuwen hemel. Feitelijk toch blijft het dan alles, gelijk het in het Vaderhuis was.

Voelt men nu, dat dit, toch niet kan, dat het Vaderhuis slechts een voorloopig karakter draagt, dat het jongste oordeel, en dat het verschijnen van de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel, een geheel gewijzigden toestand in het leven roept, dan volgt hieruit rechtstreeks, dat de eenzijdige geestelijke opvatting van hoofdstuk XXII : 1 en 2 volstrekt onhoudbaar is. Terecht is men in later dagen dan ook ten eenenmale van deze eenzijdige geestelijke uitlegging teruggekomen, en laat men thans bijna algemeen recht wederbaren aan de praktische betekenis van wat hier voorspeld wordt. Er moet hier blijkbaar tusschen tweeërlei onderscheiden worden. Er is eenenrijds sprake van de geestelijke positie, waarin de verkorenen zich op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel bevinden zullen, en van die geestelijke positie wordt zonder voorbehoud toegegeven, dat ze voor alle bewoners van de nieuwe aarde een geestelijk-volmaakte zijn zal. Er zal in de nieuwe menscheijk die op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel leeft, geen zonde meer te bespeuren zijn. Haar heilig karakter zal door niets meer bevestigd zijn. Ze zullen in een volstrekt heiligen staat zijn overgezet. Van zondige neiging zelfs zal in hen geen sprake meer zijn. De aandrift en gisting die uit hun innerlijk wezen opwerkt, zal in niets meer tegen God ingaan, maar geheel en eeniglijk uit God in hen gewerkt worden. Dit kan niet beslist en duidelijk genoeg op den voorgrond worden gesteld. In de menscheijk die op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel voor God zal verkeren, zal niets meer, op wat wijze ook, gevonden worden, dat tegen God ingaat, en dat niet uit en door God in hen gewerkt wordt.

Geen overblijfsel van vroeger eigen onheilig leven is meer in hen denkbaar. Elke beweging der ziel, alle geestelijke actie die in hen werkt, kan en zal niet anders dan uit God in hen werken. Satan zal niets meer op hen vermogen, want met hem is niet voor eeuwig afgerekend. Uit de zondige wereld zal geen invloed, onder wat naam ook, meer op hen inwerken, want van die onheilige wereld zijn ze volstrekt en voor altoos afgescheiden, en die wereld bestaat niet meer. Ze leven in geen enkel opzicht meer uit hun eigen zelf, dat, hoe ook, van God zou zijn afgescheiden, en zich uit dien hoofde tegen God keeren kon. Ze zijn nu Godes. Uit God alleen komt de drang des levens in hen op. Van oogenblik tot oogenblik blijft die band met den heiligen God overzakt in hen doorwerken. Van Hem gaat alle leven in hen uit, voor wat hun lichaam en voor wat hun geest betreft. Wat in het Paradijs bedoeld, maar mislikt was, treedt hier in volle werking. Zoals het orgel geen andere betekenissen heeft dan door hetgeen de kunstenaar, die er op speelt, er aan weet te ontlokken, zoo ook zal de menscheijk op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel geen anderen toon kunnen uitgeven, dan die door God innerlijk aan zijn zielen leven ontlokt wordt. Wat den geestelijken stand betreft, zal de harmonie tusschen wat in den menscheijk omgaat en wat God wil en bedoelt, volkomen zijn, volkomen van meet af, en zonder één enkel oogenblik van afwijking. — steeds volkomen blijvend.

In zoover nu hierop gedoeld werd, moest uiteraard door Augustinus, door onze Kanteekenaars, en door allen die eenzijdig hun aandacht op de geestelijke verhouding tusschen God en den menscheijk gevestigd hielden, en moest uit dien hoofde ook door ons beleden worden, dat de nieuwe menscheijkheid op de nieuwe aarde en onder den nieuwen hemel geheel uit Gods hand niet alleen, maar uit Gods geest leven zal. Het was ondenkbaar dat ook maar één oogenblik de Heilige Geest hen niet geheel beheerschen zou. Geen enkele uitzondering zelfs zal hierop bestaan kunnen, en daarom staat er in vs. 3 zoo uitdrukkelijk bij: »Geen vervloeking zal er meer tegen iemand zijn.« Geen enkele uitzondering op den vasten en steiligen regel van het nieuwe leven zal meer denkbaar wezen. Niet alleen zal er geen sprake meer zijn kunnen van eenigen afval of van eenige zonde, maar zelfs de »niging tot welke zonde ook, zal in den meest volstrekten zin zijn toegen gedaan. In niet één menscheijk kind zal iets anders meer werken kunnen, dan hetgeen voortvloeit uit de rechtstreeksche harmonie met den Heiligen God en alzoo door God zelf in hem gewerkt wordt. Er zal geen sprake meer kunnen zijn van eenigen strijd tegen de zonde, van eenige bedwinging van onheilige neiging, en elke actie die in de ziel van de Verlosten opkomt, en in hen doorwerkt, zal van meet af en tot in alle eeuwigheid, niet anders zijn kunnen, dan hetgeen God zelf in hen werkt en in hen tweeg brengt. Dien nieuwen toestand nu tekenen reeds het eerste vers van hoofdstuk XXII ons. De apostel toch ziet een zilveren rivier, d.w.z. een stroom van menscheijk leven, voor zich uitgaan, zonder smet of vlek, en uit haar wateren komt aan alle menscheijkheid het leven toe. Dat er nu bij staat dat dit »water des levens« hier zich toont »klaar als kristal«, wijst er met nadruk op, dat er nu van zondige bijmenging of zondige neiging geen sprake kan zijn, en dat dit niet aan den menscheijk ligt, maar eeniglijk daaraan, dat deze stroom van het nieuwe leven niet uit den menscheijk uitkomt en zich naar God toe beweegt, maar juist omgekeerd uit den troon Gods uitvloeit om het menscheijk leven te bezielen, en zulks wel in verband met de actie van het Lam, d.w.z. onder de zaligende inwerking die van het Lam op ons zondaren uitgaat, om dan ten slotte alle verband met 't zondige en onheilige in de menscheijk, die alsdan op de nieuwe aarde leven zal, in den meest volstrekten zin te niet te doen. In zooverre moet derhalve worden toegegeven dat de aloude uitlegging van deze zinade onberispelijk was. Wat er op de nieuwe aarde en onder den nieuwen hemel geestelijk in den menscheijk ritelen zal, komt uit God en uit God alleen, werkt uit zijn Goddelijken oorsprong en is niet een actie die zich uit den menscheijk naar God toe beweegt, noch ook een geestelijke actie die uit den menscheijk, God zoekend, naar God uitgaat, doch omgekeerd een actie, die zich naar den menscheijk uitstrekt en zijn innerlijk wezen met het heilige bezielt. De bron is in God en niet in den menscheijk. Voor heel het herboren menscheijk geslacht is 't alzo een stroom van het leven die uit God uitvloeit, alsnu in de herboren menscheijk

ingaat, en de volstrekte zuiverheid van het leven in die herboren menscheijk zoo hemelsch-schitterend handhaaft, dat 't als kristal zoo klaar en helder uit God in den menscheijk overvloedig, en dank zij de redding die het Lam ons gaf, nooit en nimmer meer voor ontheiligh vatbaar is. Op het volstrekte karakter van deze onkwetsbare heilighd dingen we dan ook in het minst niets af. Uit den menscheijk beweegt zich op die nieuwe aarde niets naar God toe, of 't moet eerst uit God naar den menscheijk zijn toegekomen. God is nu weer in den volsten zin de Schepper en de menscheijk is weer schepsel geworden. Niets heeft hij meer van zich zelf, dat uit hem naar God zich kon toebeugen, of 't moet eerst aan het schepsel uit God zijn toegekomen. Er is niets zelfstandigs in den menscheijk denkbaar, waarmee hij door lof of prijs of toewijding, het leven Gods zou verrijken. God is en blijft de zon, wier glans en gloed zich in den menscheijk afspiegelt. Het glanst uit God in den menscheijk, en eerst als 't uit God in den menscheijk zijn glans deed schitteren, straalt uit den menscheijk die Goddelijke glans naar God terug. Dat hier nu in vs 1 sprake is van een rivier, strekt om het meeleven in de geheele herboren menscheijk, niet individueel, maar gezamenlijk te nemen. De geheele herboren menscheijk staat voor God als een heilige eenheid, doch als een eenheid die tintelt van leven, en daarom bij een stroom van levend water wordt vergeleken; en die stroom van levend water wel nu niet op uit den menscheijk, alsof de menscheijk aan God iets kon toe brengen, maar hij wel op uit God, straalt uit God in geheel de nieuwe menscheijk door, en glanst nu bij die herboren menscheijk eerst uit God in haar en dan uit haar naar God terug.

Alleen maar, en zie hier nu de feil in de vroegere uitlegging, aldus is zeer zeker de uitsluiting van het leven uit God in de alsdan levende menscheijk en de terugstraling uit die herboren menscheijk in God, doch hiernaede is nog slechts deszins zijde van het geding bezielen. Die herboren kinderen der menscheijk blijven toch niet een iegelijk stil voor zich zelf in de kamer des gebeds voor God op de knieën liggen, maar ontvangen in die nieuwe wereld allerlei nieuwe onderlinge verbintenissen als volk, familie en gezin, en ontvangen in de tweede plaats in die nieuwe verbintenissen een nieuwe roeping, een nieuwe levensstaak, een nieuwe opdracht, waarin ze tezamen hun God te verheerlijken hebben, en het is de volbrenging van die nieuwe levensstaak, die door de volgelingen van Augustinus ten eenenmale is voorbijgezien. Het nieuwe leven der herboren menscheijk op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel zal niet bestaan in een enkel religieus mijnen; 't zal een vol menscheijk leven zijn, dat al de heerlijkheid te aanschouwen zal geven, die God van de eerste Schepping af voor ons menscheijk leven bestemd en beschikt had, maar die door ons verzondigd en verijdel was. De thans heerscheende en ons bezielende vroomheid vormt steeds een tegenstelling met wat ons zondig leven ons ingeeft. Vandaar dat 't individueel inzet, en slechts voor een deel ons persoonlijk en ons gemeenschappelijk leven beheerschen kan. In den geheel nieuwen toestand daarentegen die op de nieuwe aarde en onder den nieuwen hemel uit God zelf in de herboren menscheijk zal gewerkt worden, zal 't alles zich opnieuw rijk, en conform het nieuwe levensbeginsel, ontwikkelen. Er zullen niet maar vrome personen, maar er zal een volstrekt nieuwe existentie zijn, die heel het vernieuwde menscheijk leven in al zijn geleidingen en verschijningen doordringt en omvat.

Zij, die deze nieuwe menscheijk vormen zullen, moogt ge u in 't minst niet, als in elk, opticht gelijk denken, maar moet ge u voorstellen in al de overweldigende verscheidenheid, waarin ze uit dit leven in den dood, en uit den dood in het nieuwe leven overgingen. Dit geldt reeds van den leeftijd. Bij gansche scharen zijn ze uit dit leven, in den dood ingegaan, eer ze dit leven nog gekend hadden. Al de jonggeborenen of nauwelijks geboren, die, van God verkeren, aanstonds in hooger leven ingingen, hebben uiteraard onze rijke levensontwikkeling niet gekend. Wie op later leeftijd eerst stierf, kon tot die rijke ontwikkeling komen, wie daarentegen reeds uit de wieg naar het graf werd gedragen, heeft van de levensontwikkeling op deze aarde niets gezien. Dit schaade natuurlijk niet voor zijn geestelijk aanzien, want dit wordt door den Geest bezielt, maar wel brengt 't te weeg, dat wie straks op de nieuwe aarde in het menscheijk leven terugkeert, nog mist wat andere reeds erlangden. Doch ook af

gescheiden hiervan blijft ook in het nieuwe leven het onderscheid tusschen menscheijk en menscheijk bestaan, wat betreft de gaven en talenten, die in ons wezen zijn ingeprent. Voor onze zalighd doet dit niets af. De poverste geest kan even rijk in de nabijheid van zijn God genieten, als de man die met het rijkste talent werd begiftigd. Doch hierbij blijft het op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel niet. In die ons wachtende toekomst wordt heel ons leven vernieuwd en keert het met al zijne rijke bestemming terug. Het sterk sprekende verschil van talenten en geestvermogens zal uit dien hoofde ook daar voortduren. Niet slechts voor een oogenblik, maar duurzaam, want God heeft in zijn menscheijk geen volmaakte gelijke grootheden geschapen, doch veelere eendoolse verscheidenheid doen optreden. De aard van ons menscheijk geslacht brengt 't van zelf mede, dat er verschil van aanleg is. Dit verschil moge nu door opvoeding en oefening tot op zekere hoogte verminderd kunnen worden, maar vast staat 't dan toch, dat de één gaven en talenten ontving die de ander mist, en dat er onder de massa die opkomt, slechts enkele werkelijke genieën zijn, in wie men den rijkdom van gaven zich nauwelijks verklaren kan. Dit is zoo op allerlei levensstadien. Het is zoo in kunst en wetenschap, het is niet anders in de praktijk van landbouw en handel. Overal en allereigen duikt 't verschil en het onderscheid op, en zoo men de levende massa naar het verschil van hun gaven in een honderdtal groepen of klassen indeelt, bleek steeds opnieuw dat de lagere klassen verrewer het talrijkste voorkomen, en dat daarentegen de hoogste klassen van de genieën en leidende geesten vaak slechts hooge uitzonderingen bleven. Deze verschillen nu zijn niet afhankelijk van het leven in God of van het leven van God in ons. Veel meer komt 't maar al te vaak voor, dat juist onder de lagere geesten de vroomste aanbidders worden gevonden, en dat de genieën en leidende geesten van hun God afwijken. Dit nu zal vanzelf op de nieuwe aarde en onder den nieuwen hemel niet alzo zijn. Uit God alleen zal 't alles bezielt zijn, en voor God zal al 't schepsel opkomen, maar de verschillen zullen niettemin ook dan zich voordoen. De aard en indeeling van de menscheijk is uit Gods bestel gekomen, en zal ook op de nieuwe aarde zich naar Gods bestel ontploien.

Alleen zoo men dit in het oog houdt, is 't dan ook mogelijk de betekenis tot haar recht te doen komen van het slot van vs. 2, waar staat: »de bladeren des booms zijn tot genezing der Heidenen.« Er kan geen sprake van zijn, dat in dit eindtafel der Christenen uit de Heidenen wereld in hun roeping lager zouden staan, dan de aloude leden der Christelijke Kerk. Dat de laatste der heilighd vruchten van den boom des levens zouden genieten, en dat de op 't laatste uit de Heidenen bekeerden slechts de bladeren van dien boom zouden ontvangen, is een ondenkbare voorstelling. In de nieuwe wereld en onder den nieuwen hemel verkeren in Gods heilighd dom en op de geheilighd aarde eeniglijk en uitsluitend de kinderen Gods, die geestelijk door God zelf bezielt worden. Alleen hierin staan de laatste uit de Heidenen Gode toegebrachten bij de anderen ten achter, dat ze nog schier in geen enkel opzicht de rijkere geslachten-ontwikkeling genoten, die aan de leden der Christelijke Kerken ten deel vielen. De vorigen zijn geestelijk gerijpt, hier daarentegen is een achterlijkheid die nog moet worden ingehaald. Daartoe nu strekken als middel de bladeren van den Boom des Levens. Er is alzo geen sprake van een gave, die hui uit de cultuur der wereld zou toekomen; ook hun komt 't geestelijke al te gader uit God toe; en de Boom des Levens, die reeds uit het Paradijs de heugenis met zich bracht van een geestelijke cultuur, blijkt nu hier niet alleen in zijn vrucht, maar zelfs ook in zijn blad een bezielende en verheffende werking van zich te kunnen doen uitgaan. Er was in deze later bekeerden nog een gebrek. Geen gebrek van zonde of onheilighd, maar een tekort in heilighd ontwikkeling, en het is dit tekort, dat zich aanvult niet door kastijding, maar door hetgeen van den Boom des Levens komt. Anders werd bij den Boom des Levens eeniglijk met de twaalfvroude vrucht gerekend, doch hier doet zelfs ook het blad van den Boom des Levens dienst, en zoo komt aan de jongst toegebrachten uit de Heidenen een dubbele gave toe. Niet alleen van genieting van de vrucht van den Boom des Levens, maar ook de innerlijke sterkte die hun van het blad van dien Boom des

Levens geworden kan. Nog klaarder en beslister wordt dit betuigd in den aanhef van het 3e vers, waar staat: »En geen vervloeking zal er meer tegen iemand zijn.« Hierin toch ligt duidelijk uitgesproken, dat hetgeen aan de laatste toegebrachten uit de Heidenen volken nog faalde, niets negatiefs, niets onheilighs, niets zondigs was, maar eeniglijk bestond in een nog onrijpe ontwikkeling. Anders toch zou van zelf de vloek Gods zich tegen het zondig overblijfsel in hen hebben moeten keeren. Doch zulk een zondig overblijfsel is er niet. Ook de jongst uit de Heidenen wereld aangebrachten hebben volstrektelijk met Satan en zonde gebroken. Ook hun leven komt eeniglijk op uit wat God zelf in hen werken wil. Alleen maar, hetgeen God in een bekeerden en geheilighd rondaar wezen wil, kan reeds geheel of nog slechts ten deele zijn doorgebroken. En juist dit laatste nu is het, wat plaats zal grijpen bij de jongst toegebrachten uit de Heidenen wereld, en daarom zal bij dezen een sterker ontplooiing van het heilige moeten intreden, teneinde hen, als we ons zoo mogen uitdrukken, hun achterstallighd te doen inhalen.

Zien we nu verder van deze exceptie bij de jongst bekeerde Heidenen af, dan is de voorstelling van 't hier gegeven duidelijk. In de eerste plaats toch zijn niet alle kinderen der menscheijk door God met gelijkheid van gaven bezielt. Er zijn eenvoudige kinderen des volks, zoals ze zich in elk volk in groote meerderheid voordoen, en daartegenover staan de rijk begaafde en dejenale persoonlijkheden in veel soberder aantal over. Dit nu valt in het eeuwige niet weg, maar 't blijft, wijl 't van meet af zoo Godes bestel was. En hierbij komt nu in de tweede plaats, dat in dit ons aardsche leven maar al te velen door ramp of ongeluk, of door te kortschieting van welstand van hun ouders of van zich zelf, niet uitbrachten, wat in hen school. Zoo zonk eeuw na eeuw in 't graf menig talent weg, dat, ware het in 't leven gespaard, reeds hier tot rijke uitstalling van de hem door God verleende gaven zou gekomen zijn, doch nu als ongekende groothed voor deze wereld te loor ging. Hiervan kan brand of moord of ongeluk de oorzaak zijn, doch het kan evenzeer het gevolg zijn van een jong en vroeg sterven, als gevolg van ziekelijke aanleg of van zonde der ouders. Nu ligt het in den aard der zaak, dat dit geestelijk niet deert, want God kan op wonderbare wijze tot zelfs in een jong wicht zijn volle genade inplanten. Doch wel maakt dit verschil voor de intellectuele en praktische ontwikkeling. De cultuur is bij het ééne volk en bij den éénen persoon reeds hier op aarde, tot rijker ontwikkeling gekomen, en omgekeerd bij den ander geheel uit of ten achter gebleven. Dit nu brengt vanzelf de noodzakelijkheid met zich, dat op de nieuwe aarde deze schade en achterlijkheid worde ingehaald. Vandaar het verschil, dat op de nieuwe aarde en onder den nieuwen hemel merkbaar zal zijn. Doch ook al moet hierop gelet en al moet hiernaede gerekend, toch mag nooit voorbijgezien, dat deze achterlijkheid nooit anders dan een tijdelijk karakter kan dragen. Straks zal dit achterlijkheid zijn ingehaald, en zal ten slotte geen verschil meer uitkomen. Gerekend moet met dit verschil, omdat de Schrift het doet, maar het is een verschil dat voorbijgaat.

Alleen worde het nimmer voorgesteld, alsof de graad van ontwikkeling die in dit leven ons kan worden voorgespiegeld, het hoogste zijn zou, waartoe de menscheijk kon opklimmen. Niets doet ons vermoeden, dat ons menscheijk leven op de nieuwe aarde en onder den nieuwen hemel, eeuw na eeuw, in eenenigheid en eenvormighd verstijven zou. Gelijk een slaaf in 't hart van Afrika er zich van verre geen voorstelling van vormen kan, tot wat rijke ontwikkeling een hoogleeraar, een dichter, een kunstenaar in Europa kan opklimmen, zoo ook is 't ons niet gegeven, in te leven in de steeds rijkere cultuur, waartoe de nieuwe aarde de geralligde menscheijk zal kunnen optijgen. Den vorm van dat nieuwe en hoogere leven kennen we niet. Zelfs is het zeer goed mogelijk, dat de vormen van ons huidige leven er onherkenbaar zullen zijn, doch vast staat in elk geval, dat wat hier lager staande, in dat nieuwe leven inkomt, zich al spoedig tot volkomene rijpheid zal ontploien, en dat hetgeen de volle rijpheid bereiken mocht, in de cultuur der eeuwighd overgaat, die al wat ons leven hier aan cultuur aanbod, zeer verre zal overtreffen. Altoos 't het water des levens, voortkomende uit den troon Gods, en van het Lam, klaar als kristal.

Van de opsluiting van geheel het nieuwe leven binnen de poorten van het nieuwe